

PO GOVORU AMERIŠKEGA PREDSEDNIKA PRED ZDRUŽENIMI NARODI**Osnove za začetek pogajanj o vseh spornih vprašanjih****Ameriški načrt za splošno in popolno razorožitev - ZDA in berlinsko ter nemško vprašanje - „Obstoj Združenih narodov edina alternativa vojni“**

»Danes vsi prebivalci tega planeta morajo pomisliti na dan, ko bi življenje na Zemlji ne bilo več mogoče. Vsak moški, vsaka ženska in vsak otrok živi pod grožnjo Damoklejevega jedrskega meča, visečega na tanki niti, ki ga lahko vsak trenutek pretrže kakšna nezgoda, kakšen zgrešen račun ali kak izbruh blaznosti. Potrebno je, da uničimo vojno orožje, preden nas bo ono uničilo.« S temi besedami je ameriški predsednik John Kennedy označil današnji položaj v svetu v govoru, ki ga je v ponedeljek imel pred glavno skupščino Združenih narodov.

Za prvi nastop mladega ameriškega predsednika na govorniškem odru v dvorani Organizacije združenih narodov je v svetu vladalo veliko pričakovanje, saj se človeštvo še nikdar v zgodovini ni nahajalo v tako veliki nevarnosti kot prav v današnjih dneh. Zdaj namreč ne gre več samo za nevarnost, da izbruhne kakšna še tako strahotna svetovna vojna, temveč je hudo ogrožen sam obstoj človeštva. Zato je zanimanje svetovne javnosti za Kennedyjeve besede povsem razumljivo, kajti Amerika je ena izmed dveh velesil, od katerih je v odločilni meri odvisna usoda sveta.

V 38 minut trajajočem govoru se je Kennedy dotaknil glavnih mednarodnih vprašanj, ki danes razdvajajo svet. Od teh je treba zlasti omeniti problem razorožitve, vprašanje Berlina in krizo, v katero je zlasti po smrti glavnega tajnika Daga Hammarskjöldja zašla Organizacija združenih narodov.

V TREH ETAPAH

Glede na prvi problem je Kennedy sporočil, da je njegova vlada izdelala podroben načrt, ki predvideva, da bi se splošna in popolna razorožitev dosegla v treh etapah. V prvi etapi bi med drugim morali skleniti sporazum o prepovedi poskusov z jedrskim orožjem in o prenehanju izdelovanja potrebnih za omenjeno orožje. Po tem sporazumu bi bilo prepovedano pošiljanje jedrskega orožja v tiste države, ki ga sedaj še nimajo, in bi se morala v okviru Združenih narodov ustanoviti mednarodna organizacija, ki bi nadzorovala ippolnjevanje posameznih določb sporazuma.

V drugi etapi bi se zmanjšalo število vojaških enot posameznih držav in bi se tudi zmanjšala količina atomskega orožja, in sicer na raven, ki bi jo določila posebna komisija strokovnjakov. Ustanovile in okrepile pa naj bi se oborožene sile Združenih

narodov, katerih naloga bi bila zaščita miru na svetu. V zadnji etapi pa naj bi se v svetu ustvaril tak položaj, v katerem bi nobena država ne smela imeti takšne vojaške sile, ki bi bila močnejša od sil Združenih narodov. Posamezne države naj bi imele le tiste vojaške sile, ki so potrebne za vzdrževanje notranjega reda in ki jih potrebujejo Združeni narodi.

Ameriški načrt o razorožitvi se razlikuje od tistega, ki ga je leta 1959 predložila Sovjetska zveza in ki ga je v terek, se prvi en dan po Kennedyjem govoru pred Združenimi narodi ponovno zagovarjal njen zunanji minister Andrej Gromiko. Ta je namreč spet poudaril, da je treba skleniti sporazum o splošni in popolni razorožitvi in na ta način se bodo prenehali tudi poskusi z jedrskim orožjem. »Amerika in Sovjetska zveza — je dejal Gromiko — se nista še sporazumeli o temeljnem vprašanju: ali je končni cilj pogajanj razorožitev in nadzorstvo nad razorožitvijo, ali pa le nadzorstvo nad orožjem, ki ga ima posamezna država«.

V zahodnih krogih danes ugotavljajo, da sta stališči obeh velesil sicer še bistveno različni, a da Sovjetska zveza ne bo mogla več zatrdeti, da ZDA nasprotujejo popolni

razorožitvi, dokler bo obstajal njihov načrt, ki je s stališča logike neoporečen.

POLITIČNI PREOKRET

Najzanimivejši je morda bil tisti del Kennedyjevega govora, ki je obravnaval vprašanje Berlina in ki jasno kaže na določen preokret ameriške politike do celotnega nemškega problema. V tej zvezi je ameriški predsednik izjavil, da so nesmiselne trditve, po katerih bi ZDA samo zato grozile z vojno, da bi preprečile Sovjetski zvezi sklenitev mirovne pogodbe z Vzhodno Nemčijo. Pripomnil je, da si ZDA za to ne delajo skrbi, temveč da so skupno z ostalimi zahodnimi zavezniki trdno odločene le izpolniti prevzete obveznosti in braniti z vsemi sredstvi pravico dostopa v Berlin kot tudi pravico berlinskega ljudstva do samoodločbe. O morebitnih pogajanjih za rešitev tega spornega vprašanja je Kennedy dejal, da »Amerike ne veže nobena toga formula«. »Smatram — je nadaljeval — da je možna miroljubna rešitev, ki bi zaščitila svobodo zahodnega Berlina, prisotnost zaveznikov in njihov dostop v mesto in ki bi hkrati upoštevala zakonite in zgodovinske koristi drugih držav, kar je v zvezi z varnostjo Evrope«.

Obstoj dveh Nemčij in meja na Odri in Nisi

Že pred Kennedyjevem govorom je završala v svet novica, da je Amerika glede Berlina in Nemčije ubrala novo pot. Kennedyjev osebni zastopnik v Berlinu general Clay je namreč v razgovoru s časnikarji izjavil, da se bo treba prejšli slej sprijazniti z dejstvom, da obstajata dve nemški državi in da poteka danes državna meja med Nemčijo in Poljsko na Odri in Nisi. Kennedy teh izjav ni sicer odkrito potrdil, vendar iz njegovega govora posredno izhaja, da se je Amerika sprijaznila z obstoječim stanjem, saj je dejal, da si njegova vlada ne dela skrbi, če hoče Sovjetska zveza podpisati mirovno pogodbo z Vzhodno Nemčijo. V političnih krogih v tej zvezi nadalje opozarjajo, da tudi ameriški razorožitveni načrt upošteva določene sovjetske zahteve glede Nemčije, saj med drugim predvideva, da se ne sme pošiljati atomske orožje v države, ki ga nimajo, in da je treba pri morebitnem sporazumu o Berlinu upoštevati »zgodovinske in zakonite koristi drugih držav«. Ni nobenega dvoma, da je Kennedy pri tem mislil zlasti na Sovjetsko zvezo in Poljsko, ki se prva odločno upira, da bi se

Zahodna Nemčija oborožila z atomskim orožjem, druga pa se vztrajno bori za dokončno priznanje meje na Odri in Nisi.

Da je temu tako, izhaja iz pisanja določenega dela zahodnonemškega tiska, ki Kennedyju zdaj očita, da »prodaja Nemčijo Hruščevu«, ali iz pisanja nekega francoskega dnevnika, ki trdi, da ameriški predsednik »govori kot Churchill, v resnici se pa ravna kot Chamberlain«, se pravi, da pripravlja novo Monakovo.

V tej točki kot sicer tudi v ostalih pa je Kennedy naletel na popolno odobravanje britanskega javnega mnenja, ki soglasno podarja, da je to edino stvarno gledanje na nemško in berlinsko vprašanje in da je edino na ta način možno doseči pameten sporazum ter hkrati preprečiti novo svetovno katastrofo.

O ZDRUŽENIH NARODIH

Dobrišen del govora je Kennedy posvetil Organizaciji združenih narodov, katere »obstanek je edina alternativa vojni«. O tej organizaciji je dejal, da je »edina ustanova,

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 1. oktobra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenski samospeli in zborovske skladbe; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Otrok se je izgubil«, pravljica (Franc Jeza), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj — Kronika tedna v Trstu; 14.45 Vokalni kvintet »Zarja«; 15.00 Tamburaški ansambli; 17.00 Tvoronica sanj, obzornik filmskega sveta; 18.00 Turistični razgledi; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi — »Ze čriček prepeva, ne more več spat« (Lelja Rehar); 21.30 Šoštakovič: Kvintet za klavir in godala v g-molu, op. 57; 22.00 Nedelja v športu.

• PONEDELJEK, 2. oktobra, ob: 18.30 Mladi solisti; 19.00 Znanost in tehnika — Aljoša Vesel: »XI. Mednarodna tehnična razstava v Torinu«; 20.00 Športna tribuna; 20.30 Zoltan Kodaly: »Hary Janos«, glasbena igra.

• TOREK, 3. oktobra, ob: 19.00 »Pisani balončki«, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Alpske legende — Vinko Beličič: »Zlato v Jepi«; 21.30 Koncert pianista Gabrijela Devetaka. Na sporedu so skladbe Arenskega, Rebikova, Pančenka, Kleina in Levina; 22.00 Obris ekspresionistične poezije v nemški književnosti — Jancz Hribar: »Gottfried Benn in Else Lasker-Schüller«.

• SREDA, 4. oktobra, ob: 18.30 Liki iz opernih del — »Don Carlos«; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starc); 20.30 »Imenitna družina«, igra v treh dej. (Fabrizio Sarazani - Maks Sah), igrajo člani Radijskega odra.

• ČETRTEK, 5. oktobra, ob: 19.00 Širimo obzorja — Rado Bednarik: »Lepa so zemlja in blagor mu, komur rodiš«; Hajmo v briška Brda; 20.30 Znanstveni dirigenti: Arturo Toscanini — Rossini: »Peperka« — uvertura, Respighi: Rimski borci, simfonična pesnitev, Weber: Vabilo k valčku, Beethoven: Simfonija št. 7. Približno ob 21.15 Književnost — Umberto Simonetta »Lo sbarbato« (Josip Tavčar). Približno ob 22.00 Umetnost: »Moderna arhitektura na črni celini«.

• PETEK, 6. oktobra, ob: 18.30 Strawinsky: Petruška, suita iz baleta; 19.00 Obletnica tedna — Rado Bednarik: »50-letnica Sunjatsenove revolucije Mladih Kitajcev«; 20.30 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 2.00 Garibaldinski pisatelji — Jože Seražin: »Giuseppe Guerzoni«; 22.30 Romantična sonata — Beethoven: Sonata št. 5 v F-duru za violino in klavir, op. 24, imenovana »Pomlad«.

• SOBOTA, 7. oktobra, ob: 15.30 »Kupčija s smrtjo«, radijska igra (Arkadij Averčenko - Franjo Kučer - Rado Pregarc). Igrajo člani RO; 19.00 Žena in dom; 20.40 Zbor »France Prešeren«; 21.00 Adriana Lecouvreur, dramatisirana »vodba (Robert Correse - Lada Mlekuž), igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

1. oktobra, nedelja: Rožnovenska nedelja, Sever
2. oktobra, ponedeljek: Angeli varuhi
3. oktobra, torek: Terezija
4. oktobra, sredo: Frančišek
5. oktobra, četrtek: Placid, Dunja
6. oktobra, petek: Bruno, Vera
7. oktobra, sobota: Rožnov. M. b.

SOLSKA MASA

Začetna sv. maša za učence državnega učiteljskega in trgoveške akademije bo v ponedeljek, 2. oktobra, ob 9.30 v cerkvi pri Sv. Ivanu.

Na slovenski višji realni in klasični gimnaziji v Trstu se začne novo šolsko leto v ponedeljek, 2. oktobra, ob 9. uri s sv. mašo v cerkvi v ulici Giustinelli.

SOLA GLASBENE MATICE V TRSTU

je pričela s poukom. Nove gojence sprejemamo dnevno od 10. do 12. ure v ul. R. Manna 29 (tel. 29-779). Gojenci iz okoliških krajev se lahko vijejo tudi v podružnicah šole Glasbene Matice v Barkovljah, Bojuncu, Nabrežini, Proseku in Trebčah.

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO V TRSTU

privedi 8. oktobra izleta na Nanos. Vpisovanje je v ulici Geppa 9.

Osnove za začetek pogajanj o vseh spornih vprašanih

(Nadaljevanje s 1. strani)

v kateri so vse države, ne glede na njih vojaško in drugo silo povsem enakopravne in suverene«.

Poudaril je, kako se Amerika strinja, da je treba spričo velikih sprememb, ki so nastale v OZN zaradi povečanega števila držav - članic, pregledati in na novo urediti ustroj nekaterih organov Združenih narodov. Odločno pa je zavrnil sovjetski predlog, naj bi posle glavnega tajništva opravljale tri osebe, to je po en predstavnik zahodnega in vzhodnega tabora ter en zastopnik nevezanih držav. »To bi pomenilo — je pristavil — zamenjati red z anarhijo in nje z zmedo«.

S tem stališčem se poleg zahodnjakov strinja tudi večina nevezanih držav. »Če bi bili sprejeti ti (sovjetski op. ur.) in podobni predlogi — pišejo ljubljanski »Naši razgledi« z dne 23. t. m. — bi to pomenilo ohromitev Združenih narodov. Olnova za tako

organizacijo bi bila namreč razdelitev sveta na Vzhod in Zahod — to je prav tista značilna blokavska razdelitev, ki jo je treba premagati, ker poraja zmeraj znova in vse težje probleme. Najrealnejša so stremjenja, ki jih zvečine zastopajo neblokavske države, ko opozarjajo na potrebo demokratizacije vseh organov Združenih narodov. To pomeni zlasti okrepitev mesta in vloge generalne skupščine kot najvišjega organa Združenih narodov«.

Nihče sicer ne pričakuje, da se bo po Kennedyjevem govoru čez noč korenito izboljšal mednarodni položaj v svetu, a vsak nepristranski opazovalec mora priznati, da njegovi načrti in predlogi vendarle tvorijo osnovo za začetek pogajanj za miroljubno reševanje vseh spornih vprašanj. In prav v tem je po našem mnenju najbolj pomembna prvega nastopa novega ameriškega predsednika na 16. zasedanju glavne skupščine Združenih narodov.

Adenauer naveličan

Nemški kancler Adenauer je izjavil v nekem razgovoru po angleški televiziji, da nima namena ostati še nadaljna štiri leta na čelu vlade. »Imam že dovolj«, je dodal na koncu razgovora. Pri istem televizijskem sporedu je govoril tudi obrambni minister Strauss, ki je rekel, da misli dosti ljudi, naj Adenauer prevzame vlado le za kratko prehodno dobo, potem naj se pa umakne sedanjemu gospodarskemu ministru Ludwigu Erhardu.

Več dijakov

Vpisi dijakov v prve razrede srednjih šol so v Italiji na splošno presegli vsa pričakovanja. Po podatkih iz prosvetnega ministrstva se je vpisalo en milijon in pol srednješolcev med 11. in 14. letom, kar je približno 60 odstotkov vsega prebivalstva v omenjeni starostni dobi. Vseh mladih med 11. in 14. letom živi v Italiji približno dva milijona in pol. V nekaterih pokrajinah je število vpisanih v prve razrede srednjih šol narastlo celo na 90 odstotkov. Nenavaden porast vpisanih dijakov postavlja ministrstvo pred nove skrbi, ker primanjkuje učilnic. Ponekod bodo morali vpeljati celo trikratno dnevno izmeno.

Pri nas pa žal ne moremo zabeležiti tolikšnega obiska srednjih šol, ker nekateri starši, v svoji omejenosti in v pohlepu, da bi otrok čimprej nosil domov zaslužek, sinu ali hčeri sploh ne nudijo izobrazbe.

Grozdje z neba

V nedeljo so tudi po mnogih mestih Jugoslavije obhajali praznik grozdja. V največjem obsegu se je proslava vršila v Vršču, kjer je središče jugoslovanske vinske proizvodnje. Okrog Vršca se razteza 4000 ha moderno obdelanih vinogradov. Za praznovanje grozdja se je zbralo okrog 30 tisoč ljudi. Najprej so gledali povorko z vozovi, ki so bili okrašeni s sončnimi grozdi. Veliko navdušenje je pa završalo, ko so letala začela spuščati padala, na katerih so visele vrečice z grozdi. Zračunali so, da so pojedli obiskovalci nad sto ton izbranega grozdja in popili skoro petdeset ton vina.

Pravoslavni koncil

Od 20. septembra do oktobra zboruje na otoku Rodosu koncil pravoslavnih Cerkva. Sklical ga je carigradski patriarh Atenagoras I. Udeležuje se ga osem patriarhov, med temi tudi srbski, in več nadškofov samostojnih pravoslavnih Cerkva. Prvi namen »panortodoksnega koncila« je združenje vseh pravoslavcev, zlasti koptske in armenske Cerkve, pod enim ekumenskim patriarhom. Druge točke obravnavajo liturgijo, socialno in znanstveno stanje duhovščine ter misijonsko delavnost. Mislili so, da bodo pravoslavni cerkveni voditelji obravnavali tudi vprašanje zblizanja s katoliško Cerkvijo. Pokazala so se pa ostra nasprotstva, posebno od strani moskovske patriarhije.

Na koncil so tudi povabljeni trije katoliški teologi, a le kot neuradni opazovalci.

Ponarejeni bankovci

Že v predzadnji številki smo opozorili, da so se pojavili ponarejeni bankovci po deset tisoč lir. Najprej so jih ugotovili v švicarskem kantonu Ticinu ob italijanski meji. Te dni je padlo v roke policiji že šest ponarejevalcev. Sled je pokazal neki tujec, ki je v trgovini pri obmejni postaji Chiasso nakupil za enajst tisoč lir blaga. Plačal je z dvema novima bankovcema po deset tisoč lir. Šlo je gladko. Ko je isti poskus ponovil v sosednji trgovini, je prodajalec postal nezavpljiv. Prišla je policija in je ugotovila, da sta bankovca ponarejena. Vodni odtis na papirju je skoro neviden. V soboto se je ujel v zanke spet eden izmed sleparskih razpečevalcev. Vseh šest je doma s Sicilije, zato meni policija, da je na otoku tiškarna ponarejenega denarja. Pri nas se taki bankovci še niso pojavili, previdnost je pa potrebna.

POROKI

Pred kratkim sta vstopila v jarem svetega Luke gdč. Anica Pahor iz Jamelj ter g. Emil Sedmak, uradnik na nabrežinskem županstvu.

Včeraj sta si pa v barkovljanski cerkvi obljubila večno zvestobo prof. gdč. Lavra Dežjot iz Sv. Ivana ter trgovec g. Gvido Kajn iz Barkovelj.

Prijatelji in znanci iz Krožka slovenskih izobražencev želijo obema paroma mnogo sreče in uspehov v novem življenju. Čestitkam se pridružuje uredništvo »Novega lista«.

„Ura zmage se bliža!“

S tem geslom je končal prejšnji petek general Salan svoj poziv po tajnem radiu na vse francoske nacionaliste. Najprej so se po radiu slišali trije kratki in dva dolga udarca z gongom, kar pomeni »Al-ge-rie fran-caise« (Alžirija francoska). Nato so se tiho oglasili zvoki marseljeze, na glas je pa general Salan dajal natančna navodila svojim pristašem za protest proti De Gaullovi vladi in za francosko Alžirijo.

Protest se izvaja vsak dan od ponedeljka 25. septembra do 2. oktobra, in sicer štirikrat na dan ob določeni uri. V petek so uprizorili v Alžiru in Oranu peklenški hrušč z rožljanjem pokrovov po kozicah, loncih in kar je komu prišlo pod roke. Avtomobilisti so pritiskali na trobente, otroci piskali na piščalke. Povsod so se prižigale lučke, trije dolgi svetlobni znaki in dva kratka. Hrušč je trajal pozno v noč. Za v ponedeljek je OAS izdala ukaz, naj se po vseh oknih, drevesih, stolpih in dimnikih razobesijo praporci nacionalistične organizacije. Za danes je na sporedu prekinjenje s'hernega gibanja za pol ure, od poldne dalje. Vsako vozilo in vsak pešec mora obstati na kraju, kjer se tisti hip nahaja. Za prihodnji ponedeljek je pa proglašena splošna polurna stavka.

De Gaulle se je izrazil, da ropotanje z lonci in kozicami ne bo ustavilo toka zgodovine. Svojim besedam pa menda tudi sam ne verjame dosti, ker tisto ropotanje spremljajo tudi eksplozije bomb in plastike celo v Parizu samem. Mečejo jih prav tako »ultrasi«, kakor tudi pripadniki alžirskega odporiškega gibanja.

Zastrupljen zrak

Iz uradnih podatkov vsedravnega sveta za raziskovanja izhaja, da je zrak nad Neapljem zopet vsrkal nove količine radioaktivnih snovi. Dognali so, da je v zadnjih dneh zrak 330-krat bolj okužen, kot je bil prve dni septembra. Za severno Italijo so ugotovili, da je zračna radioaktivnost že postala nevarna za sadne pridelke. Ogrožene so zlasti pokrajine Verona, Trident in Videm, kar bo vplivalo na pridelek jabolk in hrušk ter posredno na človeški organizem.

V zvezo z zastrupljenjem zraka zaradi atomskih poizkusov spravljajo tudi zagonetne slučaje v Milanu. V noči od petka na soboto je nenadoma zblaznelo 18 oseb, enajst moških in sedem žensk. Množični pojav blaznosti naj bi bil posledica zadnjih poizkusov z razstreljevanjem atomskih bomb v Sovjetski zvezi in v Ameriki.

Javnost je zato že postala vznemirjena. V Rimu je povorka več kot tisoč delavcev demonstrirala proti atomskim poskusom. Hoteli so priti do sovjetskega poslaništva, a jim je policija to preprečila. V nedeljo je bil uprizorjen »pohod miru« iz Perugia v Assisi.

Koroško jezero

NOVICE

Zaprti Berlín

Obe polovici Berlina sta skoraj neprodirno zaprti. Le od časa do časa se odpre majhna špranja, da še kak posameznik zbeži na Zapad. Ljudje so začeli skakati celo skozi okna hiš, ki stojijo tik ob žični meji. Zato so oblasti prejšnji teden nasilno preselila vse stanovalce iz poslopij, katerih okna so obrnjena proti zahodni strani.

Zastran te velike pažnje, da se preprečijo novi prebegi, se je zdelo vsem meščanom tem bolj čudno, ko so dovolili novemu berlinskemu škofu msgr. Bengschu, da je smel priti k svojemu ustoličenju v zahodni Berlín. Škof prebiva v vzhodnem delu mesta in je bil tam že ustoličen. Z dovoljenjem sovjetskih oblastev je smel še v drugo polovico svoje škofije, kjer se je ponovil obred ustoličenja vpričo papeškega nuncijsa.

Dogodek je vsekakor zanimiv in ga tolmačijo na različne načine.

ZAGREBSKI VELESEJEM

V soboto zvečer so zaprli 52. jesenski velesejem v Zagrebu. Letošnji velesejem je bil v primeri z lanskim obširnejši; tudi kupčij so sklenili za 30 odstotkov več kot lani. Sejmišče je imelo 7000 razstavljalcev iz 31 držav; novi sta bili Kambodža in Pakistan. Na razstavo je prišlo poldrugi milijon obiskovalcev, med temi jih je bilo precej iz naših krajev in iz Italije.

Iz življenja Slovencev v Belgiji

Slovenski izseljenci prebivajo v Belgiji v obeh rudarskih predelih: v okolici Charleroija ob francoski meji in v pokrajini Limburg ob nizozemski meji, zlasti v Waterscheiu (izg. Vaterskeju) in Eisden. Ti dve naselji sta povsem mednarodni, saj je n. pr. v Waterscheiu od 29.000 prebivalcev 19.000 tujcev in med temi skoraj 9.000 Italijanov.

Slovinci so prišli v te kraje največ v času gospodarske krize, tržaški, goriški in benečanski rojaki pa so se umaknili prav takrat pred fašističnim nasiljem. Zdaj raste torej tod že tretji slovenski rod, se pravi otroci tukaj rojenih staršev.

Pokrajina ima v Limburgu že čisto nizozemski značaj: sama ravnina, ki jo preprezajo reke in prekopi. Zemlja je razmeroma še dokaj rodovita in pokrajina pestra, ker je med polji in travniki še precej gozdov, vendar je že opaziti bližino pustega peščenega pasu, ki ga je v zadnji ledeni dobi prekrivalo morje.

Pred tridesetimi leti so imeli rudarji trdo življenje: neurejene socialne razmere, slaba stanovanja in rudarsko bolezen silikozo — poapnenje pljuč, ker so delali v prahu, ne da bi rove škropili z vodo. Zdaj pa je Eisden lepo, na oči letoviško mesto — res vzorno rudarsko naselje: ob lepo izpeljanih lipovih in kostanjevih drevoredih živijo rudarji v udobnih štiristanovanjskih hišah, sredi vrtov in zelenja. Slovenskih družin je okoli 80.

Eisden je najživahnejše slovensko kulturno središče v Belgiji. »Podporno in prosvetno društvo sv. Barbare« je opravilo v tridesetih letih neprecenljivo prosvetno delo s skrbno pripravljenimi igrami, pevskimi nastopi in šolskimi tečajji za otroke. Vse te različne prosvetne dejavnosti so vodili rudarji sami. In zdaj, ko bi pričakovali, da bo novi rod počasi utonil v tujem polju, se je zgodilo prav nasprotno: poleg društva sv. Barbare so pred nekaj meseci ustanovili še Pevsko in kulturno društvo »Slomšek«, ki se je pred kratkim prvič predstavilo občinstvu. Na slavlje so prišli tudi rojaki iz drugih krajev Belgije, s Holandskega in iz Nemčije.

Najprej je izseljenski duhovnik za severno Francijo msgr. Stanko Grims blagoslovil novo društveno

Razgovori o Južnem Tirolskem

V nedeljo se je avstrijski zunanji minister Kreisky vrnil iz New Yorka na Dunaj. V ponedeljek je poročal ministrskemu svetu o razgovorih z ministrom Segnijem glede Južne Tirolske. Izjavil je, da potekajo dvostranske razprave med Italijo in Avstrijo ugodno in da se bodo še nadaljevale na ravni ministrov ali diplomatov.

Kdaj bo prišlo vprašanje pred Združene narode, pa še ni gotovo, ker se hoče mednarodna organizacija izogniti morebitnim sporom, dokler je na delu komisija za proučevanje mirne rešitve južnotirolskega vprašanja. Kakor je znano, sestavljajo to komisijo zastopniki nemških in italijanskih domaćinov iz bocenske pokrajine. Kreisky je tudi povedal, da se ameriški zastopnik pri Združenih narodih Adlai Stevenson strinja, da je OZN postavila na dnevin red tudi to perečo evropsko točko. Potrebno pa je, da se poprej slišijo mnenja vseh mogočih komisij, ki se bavijo s tem vprašanjem; po možnosti tudi mnenje posebnega odbora pri Evropskem svetu.

Avstrija se strinja s tem postopkom, boji se le, da bi se zadeva preveč ne zavlekla s prelaganjem razprav iz ene komisije v drugo. Vsekakor kaže, da ne bo to vprašanje tako hitro rešeno.

GLASBENA SOLA

Glasbena šola Slovenske prosvetne Matice v Trstu obvešča vse lanske in nove učence, da se začne vpisovanje v torek, 4. oktobra, od 10. do 12.30 ure in traja vsak dan do preklica. Za lanske učence bo tega dne tudi že redni pouk.

zastavo s Slomškovo podobo in slovenskim grbom, potem pa se je pričela akademija, ki je morda najvažnejša in najbolj uspela slovenska prireditev po vojni v teh krajih.

Po običajnih pozdravih in zahvalah je slavnostni govornik očrtal Slomškov pomen na verskem in kulturnem področju. Za njim so nastopili domači otroci s Krivčevo igro »Domovina, sreče kraj«: igrali so naravno, navdušeno, prepričljivo, da je dvarana sprva onemela, potem pa nehote utripala v ritmu besede in pesmi na odru. Kaj takega more človek občutiti le na tujem, ko se v polni meri zave, kaj je človeku materina beseda in pesem.

V pestrem sporedu ljudskih pesmi so se menjavali na odru štirje pevski zbori: dva domača iz Eisdena ter moški in mešani zbor iz Heerlerheideja na Nizozemskem. Zadnja dva sta pod vodstvom nizozemskega pevovodja prof. Willemsa dosegla visoko umetniško raven ter brez dvoma presežata raven običajnih ljudskih zborov. Isto velja tudi za skupino ljudskih plesov iz Heerlerheideja: štirje pari so ob harmoniki izvedli tri plesne točke, ki so že skoraj baletna prireditev slovenskih ljudskih plesov.

Med mnogimi podobami in vtisi, ki so nam ostali v spominu po tem lepem večeru, naj omenim le tri: Botra nove zastave, gospa Slavka, je rojena v tujini, poročena s Flamcem in živi z družino v mestu, kjer ni Slovencev, pa je naučila moža in otroke lepo slovenski; upokojeni rudar Stefan je kljub hudi rudarski bolezni, ki mu vsak hip jemlje sopo, naučil otroke, da so igrali, peli in deklamirali v pravilni in lepi slovenščini kot kjer koli doma; upokojeni rudar Franc, ki je moral že z enajstimi leti od doma na nemško Stajersko za pastirja in potem za rudarja v Nemčijo, pa govori književno slovenščino in pozna našo zgodovino in kulturo bolj kot marsikateri slovenski maturant.

Naj nam bodo te tri podobe v zadoščenju, upanje in opomin.

Tržaškega

Ob bližnjem ljudskem štetju

Kot znano, bodo prihodnji mesec po vsej Italiji izvedli ljudsko štetje. Dela se bodo začela 5. oktobra, ko se bodo pričeli oglašati po hišah posebni popisovalci, ki bodo družinskim poglavarjem dostavljali popisne pole. Do 13. oktobra bodo vse pole že izročene naslovljencem, 18. oktobra pa bodo isti popisovalci pričeli dvigati že izpolnjene obrazce, kar se bo zaključilo do konca meseca.

V tej zvezi se po Trstu čedalje bolj širi govorica, da bodo med razna vprašanja, ki jih bodo postavili družinskim poglavarjem, vključili tudi vprašanje, ki zadeva narodnost posameznih prebivalcev. Kako bo vprašanje izoblikovano, še ni natančno znano. Določeni krogi pa celo trdijo, da bodo vprašali po občevalnem jeziku posameznih prebivalcev. To vprašanje bodo baje vsebovali le obrazci, ki jih bodo razdelili na Tržaškem ozemlju in v bocenski pokrajini.

Vprašanje popisa prebivalstva tudi po narodnosti je že pred meseci sprožil demokratski dnevnik »Il Gazzettino«, ki je razpisal posebno anketo, pri kateri so sodelovale razne osebnosti iz italijanskega tržaškega političnega življenja in tudi nekateri Slovenci. O zadevi pa je razpravljali tudi zbor slovenskih županov, pokrajinskih in občinskih svetovalcev s Tržaškega ozemlja in iz goriške ter videmske pokrajine. Iz stališč, ki so jih v tej zvezi zavzeli predstavniki slovenske manjšine, živeče v mejah italijanske republike, neovržno izhaja, da so vsi izrazili velike pomisleke o predložitvi, da bi se izvedel popis tudi po narodnosti, in so predlog kratkomalo odklonili.

Danes vse kaže, da bodo oblastva ponovno dokazala, kako sploh ne jemljejo v najmanjši poštev mnenja predstavnikov manjšine, in se pripravljajo, da manjšini kratkomalo vsilijo svojo voljo.

Slehernega Slovenca prav gotovo najbolj boli in žali prezir, ki ga oblastva tako pogosto kažejo do volje, mnenja in zahtev manjšine, kar bo prej ali slej gotovo imelo svoje posledice v tukajšnjem političnem življenju.

Ker je popis po narodnosti za manjšino izredno važen, se bomo k vprašanju vrnili v eni prihodnjih števil.

DR. PALAMARA ZAPUŠČA TRST

Ministrski svet je konec zadnjega tedna odredil, da se dosedanji generalni vladni komisar v Trstu dr. Giovanni Palamara poviša v državnega svetnika in da se na njegovo mesto menuje prefekt dr. Libero Mazza. Dr. Palamara bo predal posle svojemu nasledniku dne 10. oktobra, to je kmalu po sedmi obletnici londonskega sporazuma, po katerem je Trst z bližnjo okolico ponovno prešel pod italijansko upravo.

Novi generalni komisar je doma iz Pise, kjer se je rodil pred 51 leti. Doslej je bil podprefekt v Milanu in nato prefekt v Forliju, od koder je bil premeščen v Rim, kjer je postal šef kabineta notranjega ministra. Nekaj časa je zatem bil glavni ravnatelj sklada za bogoslužje in nato je bil imeno-

van za šefa kabineta ministrskega predsednika.

ZAVOD ZA TEORETIČNO FIZIKO

Na Dunaju se je pred nekaj dnevi začelo zasedanje glavne skupščine Mednarodne ustanove za atomsko energijo, v kateri je včlanjenih 77 držav z vsega sveta. Na dnevnem redu zasedanja sta tudi ustanovitev Zavoda za teoretično fiziko in določitev mesta, kjer bo sedež omenjenega zavoda.

Kot poročajo, se kar šest evropskih mest poteguje, da bi postala središče novih študijev in proučevanj s področja teoretične fizike, a glavna kandidata sta baje Trst in Kjöbenhavn. V tej zvezi smo že svoj čas pisali, da so razne tržaške ustanove obljubile svojo pomoč pri gradnji primerne sople, kjer naj bi bil sedež zavoda, tržaška občina pa je pripravljena dati na razpolago zemljišče.

Primerno gradbeno zemljišče pa je ponudil tudi devinski princ, ki je predlagal, naj bo začasni sedež zavoda v njegovih grajskih prostorih.

BARKOVLJE

Preteklo je že precej časa, odkar se Barkovljani nismo oglasili v Novem listu, da bi opisali svoje potrebe, ki so pravzaprav vedno iste. Novi list je že nekajkrat pisal o obupnem stanju nekaterih barkovljanskih cest, posebno bovedske, ki je bolj podobna hribovski stezi kakor cesti, saj je na obeh straneh tako zaraščena, da ostane v sredi le toliko prostora, da se lahko srečata komaj dva človeka. Tudi cesta, ki pelje do Gašperjev in ki bi morala biti vozna, je v prav obupnem stanju.

Za davke nas vsi poznajo, kadar pa gre za kakšen nujno potreben izdatek, postanejo vsa ušesa gluha.

Potem ko se že toliko let piše in govori o novem velikem naselju pod barkovljanskim žlebom, kaže, da se bo v kratkem vendar začelo z delom. Tisti Barkovljani, ki se zavedajo, kaj pomenijo vsa ta nova naselja po naši okolici, bi bili srečni, če bi ostalo samo pri besedah, kajti že tisto, kar je bilo do sedaj po tujcih dozidano v naši vasi, jestokrat preveč.

V četrtek, 14. t. m., smo pokopali Adolfa Milaniča, zavednega Kraševca, ki se je naselil v Barkovljah že v svojih mladih letih, ko se je učil krojaštva. Poleg krojaške obrti je pok. Milanič tudi obdeloval obsežen vinograd v Judovcu in njegova osmica je redkokdaj trajala več kakor šest ur, kajti njegovemu vinu se ni mogla postaviti po robu nobena druga barkovljanska pijača.

V mladih letih je pokojnik sodeloval pri pevskem društvu »Adrija«, a je bil tudi pozneje, dokler mu je zdravje dopuščalo, vedno navzoč pri vsaki prireditvi.

Naj mu bo lahka zemlja na barkovljanski Kunčevi njivi!

Medja vas:

SMRT UGLEDNE VAŠCANKE

V ponedeljek smo spremili k večnemu počitku na štivanskem pokopališču 61-letno Matildo Legiša iz znane Severjeve družine iz Medje vasi. Pokojnica je v zadnjem času zbolela za kruto boleznijo, ki jo je

kljub zdravniški negi spravila v grob. Bila je dobra in izredno delavna ženska in je zato njena smrt hud udarec za družino.

Naj v miru počiva! Sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

Prejšnji teden so naši kmetovalci zaključili trgateg. Letošnji pridelek je po količini slabši od lanskega, vendar se zdi, da bo vino boljše, ker so sončni septembrski dnevi pripomogli, da je grozdje dobro dozorelo.

Milje:

POLDNEVNA SPLOŠNA STAVKA

V miljski ladjedelnici Felszegy je vse delo prekinjeno, ker še vedno traja stavka delavcev. Kot znano, se delavci odločno protivijo, da bi vodstvo podjetja odpustilo 140 njihovih tovarišev. Na zborovanju, ki je bilo v torek, so delavci sklenili pozvati obe sindikalni organizaciji, naj v znak solidarnosti proglasita poldnevno stavko na vsem ozemlju miljske občine. Sindikata sta se odzvala pozivu ter se sporazume'a, da bo stavka v petek. Trajala pa bo 12 ur.

Beneška Slovenija

SEMPETER SLOVENOV

Po časopisih se dostokrat omenja in bere ime našega naselja. Zato bo menda prav, če povemo, da izgovarjajo ime kraja naši ljudje z besedo Špjetar; drugi zopet pravi jo Sempeter Slovenov ali krajše in celo bolj pravilno Špjetar Slovenov. Tretjim zopet smrdi ta dodatek in raje imenujejo ta kraj Sempeter ali Sv. Peter ob Nadiži. Sploh se krajevno imenoslovje v naših krajih zelo kvari in bi bilo dobro, če bi se vsaj domačini zedinili za enotno izreko.

Iz Špjetra imamo danes posebno novico. Naš župnik g. Franc Venuti je bil odlikovan. Postal je častni kanonik čedajškega kapitlja. Vse farane veseli, da so v škofijski kuriji upoštevali delo našega župnika. Novica pa nas ni presenetila, marveč se celo čudimo, da ni prišla prej.

Že mnogo let pa čakamo na rešitev še drugega, važnejšega vprašanja. Čakamo namreč takega dušnega pastirja, ki bo znal in hotel vsaj v spovednici govoriti v našem materinem jeziku.

CERKVENA SINODA

Videmski nadškof je v ponedeljek sklical v stolnico cerkveni zbor za svojo nadškofijo. Ker bo zbor vse videmske duhovščine zelo važen za versko in socialno življenje celokupne nadškofije, torej tudi za tiste fare, kjer bivajo slovenski verniki, je prav, da spregovorimo nekaj besed o tem važnem posvetu.

Nadškof je z velikimi zunanji slovesnostmi odprl četrto škofijsko sinodo, katere se udeležuje 450 župnikov in sto drugih duhovnikov, ki poučujejo v semeniščih ali so dodeljeni h Katoliški Akciji. Delo sinode je razdeljeno na šest komisij, katere razpravljajo o cerkveni disciplini, o poslanstvu Cerkev glede verskih nauk ter o skupnosti in sodelovanju med duhovščino in ljudstvom. Smernice, katere bo sprejela ta sinoda, ki se je sestala po 26 letih, odkar se je vršila zadnja pod nadškofom Nogaro, bodo vezale duhovščino in vseh 520.000 vernikov v škofiji. Omembe je vredno, da je poudaril predsednik prve komisije, da

OBČINSKI ODBOR

V ponedeljek so se zbrali občinski odborniki na redno sejo. Seja je trajala skoro štiri ure, ker je imela na sporedu več točk upravnega značaja. Govorilo se je o novih stavbnih dovoljenjih ter o ureditvi nekaterih mestnih cest. Marsikatero, ki so zares potrebne hitrih popravil, kot so ulice Palladio, Campi in druge proti Livadi, niso še prišle v poštev. V tem mestnem predelu stanujejo en senator, ena pokrajinska svetvalka in en občinski mož. Morda se bodo ti trije kdaj zganili v tem pogledu.

Druga polovica občinske seje je bila posvečena vprašanju dobrodelnih in podpor nih ustanov. Na koncu je župan sporočil, da bo sklical sejo svetovalcev v prvi polovici oktobra.

SOLKANSKO POLJÉ — LIVADA

Prvi dan koledarske jeseni je že precej za nami, a poletna vročina še ne odjenja. Srednje temperature 27 stopinj v senci so še vedno nekaj popolnoma vsakdanjega. Zato je tudi drevje ponekod pognalo cvetje.

Kanalska dolina

bo župnikom odkazana večja avtonomija v njih delovanju, kot so jo imeli doslej.

Ta točka je važna tudi za župnije in kaplanije, ki so po narodnosti mešane ali pa ključno slovenske. Slovenski verniki upajo, da jim bodo cerkvena oblastva in pooblaščen dušni pastirji dali večjo možnost, da se v cerkvah in v dušnem pastirstvu prizna enakopravnost tudi njihovem jeziku. V mešanih in v slovenskih cerkvenih okrajih bi moral župnik ali vsaj njegov pomočnik poučevati deco v krščanskem nauku v materinem jeziku in jezik vernikov uporabljati tudi v pastirovanju, če naj se poglobi versko stanje. Naši verniki pričakujejo, da bo sinoda tudi ta vprašanja pravično uredila.

TRBIZ

Ze pred tedni smo pisali, da so si strokovnjaki tržaške televizije ogledovali kraje, kjer bi postavili ojačevalce oddajnikov. Prenosniki bodo stali na vrhu Sv. Višarij in na Prisanku nad vzpenjačo. Prebivalci Kanalske doline so se stalno pritoževali nad slabim sprejemanjem televizijskih in radijskih sporedov. Vse to seveda velja tudi za slovenske oddaje iz Trsta. Če bi se spet pojavile motnje, se poslušalci lahko pritožijo na radijsko postajo v Trstu.

LUZNICE

V ponedeljek zvečer se je na klancu pod Lužnicami pripetila huda nesreča, ki bi imela lahko smrtne posledice. Proti Pontebi je vozil avstrijski tovornjak s prikolico, visoko natovorjen z deskami. Na ovinku je privozil s Pontebe drugi tovornjak, v katerem je prvi z vso silo trčil. Sunek je vrigel obloženi voz v cestni jarek na desno, italijanski tovornjak pa je obstal ves razbit ob cestnem bregu. Voznika sta k sreči ob pravem času skočila iz kabin in si rešila življenje. Na vozilih je pa za dosti milijonov škoda.

Cesta od lužniškega ovinka do Ukev ima precej ostrih in strmih klancev, da je res potreba potegniti bolj ravno smer, ker je bilo na tej progi že precej nesreč.

V Gorici hodijo že nekaj dni gledat cvetoče kostanje v ulico sv. Gabrijela. Pred nekaj dnevi so pa začele v nekem vrtu na Livadi poganjati celo hruške. Ljudje se kar čudijo nad tem nenavadnim naravnim pojavom.

Imamo pa še druge pojave. Že dolgo ni bilo slišati v našem okolišu o tatvinah. Prejšnji teden so se pa začeli oglašati pri nas tudi dolgoprstneži. Vse jim pride prav. Na nekem stavbišču v ulici Capel'aris so odnesli za par stotov parketnih deščic, katere so zjutraj pripeljali za polaganje. Tretovi so morali imeti kar voz s seboj. Drugi poskus tatvine se je prejšnji teden zgodil v vili odvetnika Blessija. Tatu so pa pregnali, ker si je upal na svoj posel, ko se ni niti prav zmračilo.

Po naših njivah je vse suho; celo zimska zelenjava občuti pomanjkanje dežja. Drugi pridelki so pospravljeni. Velikega dela s trgatvijo po latnikih in plantah že tako ni bilo. Neki sosed je na dolgi planti pobral za eno košaro grozdov.

SMRT

Pred štirinajstimi dnevi je prišla iz Caserte pri Neaplju žalostna novica, da je umrl znani učitelj Tone Klemenčič, solkanski rojak. Pokojnik je bil eden prvih slovenskih učiteljev v naših krajih po prvi svetovni vojni. Služboval je po raznih krajih v Brdih, potem pa je bil kot drugi učitelj preganjan v notranjost države. Ob počitnicah je vedno rad prihajal v Gorico na obisk k sorodnikom in znancem. Še nekaj dni pred nenadno smrtjo zaradi srčne kapi se je v Gorici šalil v družbi znancev, zato je vest o njegovi smrti prišla kar nenadoma. Učakal je 62 let in je bil že precej časa v pokoju. Naj počiva v miru!

OSLAVJE

V nedeljo je koledar kazal tako imenovano »bendimsko kvaternico«, ko je običajno prišel čas nabiranja sodov, popravljanja brent in pripravljanja v hramovih. Trgatev je bila pred durmi. Letos pa se je vse prekucnilo na glavo. Niti ni bilo časa pripravljati vinske posode, ko je grozdje tako dozorelo, da ga je bilo treba kar brž potrgati. Sončna pripeka je dala grozdju dosti sladkorja, ta pa je privabil cele roje os in čebel. Kmetje so začeli trgati in ko se loti eden, hite vsi za njim. Do nedelje je bilo pri nas in v okolici že vse grozdje pobrano. Trgatev je bila res lepa, za gospodarje pa ni bila nič kaj vesela. Ko so v kletih nalivali plavnike, so v veliko presenečenje izmerili, da ni vinskega pridelka niti polovico lanskega. Dosti vinogradnikov, ki je lani imelo v kletih tudi po 35 hektolitrov, ga nima letos niti 16. Škoda je povzročila tudi letošnja pomlad, ki je z deževnim in vetrovnim vremenom pobrala dosti cvetja.

Slabo vinsko letino pa nekoliko popravlja zelo dobra kvaliteta briške kapljice. Vino bo imelo dosti več stopinj alkohola kot lani. Vsaj to upanje tolaži pridelovalce, da bo cena pridelku dokaj ugodna.

SKLEPI TRGOVINSKE ZBORNICE

Odbor goriške Trgovinske zbornice je na zadnjih sejah sprejel več važnih sklepov,

Iz Goriške

ki se tičejo tudi obnove trgovinske pogodbe med Italijo in Jugoslavijo.

Posebno važni so pa sklepi, ki zadevajo razvoj tipične goriške gospodarske dejavnosti, to je vinogradništva in sadjarstva. Odbor je določil določeno vsoto denarja za podporo prireditvam ob praznikih grozdja. Za sadjarje je pa važen sklep, naj se podeli podpora tistim, ki se nameravajo udeležiti prihodnje mednarodne sadjarske razstave v Londonu.

STANDREZ

Naša vas je že od nekdaj slovela, da je narodno zelo zavedna in napredna. S svojo trdno zavestjo smo se včasih prav radi tudi postavljali in pobahali.

Na žalost pa je treba ugotoviti, da je bilo to postavljanje bolj prazen glas kot pa resnica. Pokazalo se je to prav zadnja leta pri vpisovanju otrok v slovensko šolo. Vedno manj jih je bilo. Izgovori s padcem rojstev v vojnih letih so držali le nekaj časa. Zdaj je tudi ta izgovor iz trte izvita laž, ker vemo, da dosti družin, ki so se nekoč bahato trkale na narodne prsi, ne pošilja svojih otrok v slovenske, ampak v italijanske šole. Letos smo se pozanimali in doznali, da je v tem pogledu še bolj porazno kot druga leta. Nezavedni starši ti prinesejo na dan na stotine jalovih izgovorov, zakaj ne dajo lastnemu otroku vzgoje v domačem jeziku. Pošteni Italijani se sami čudijo, da je kaj takega mogoče.

S kakim poletnim izletom ali igro, kar je sicer vse pohvale vredno, še ni dovolj narejeno, da se ohranimo kot Slovenci na svoji zemlji. Šola je prva in podlaga vsemu. Če ne bo po krivdi staršev slovenskih šolarjev in dijakov, ne bo več potreba ne izletov ne iger.

Vaščan

OBMEJNA TRGOVINA

V mesecu avgustu je obmejna trgovina na goriških blokkih prav živo delovala. Iz Jugoslavije so uvozili za 101 milijon lir blaga; s posebnimi uvoznimi dovoljenji pa še za 10 milijonov lir. Postavka izvoženega blaga pa kaže 107 milijonov lir.

Na prvem mestu uvoženega blaga sta še vedno živina in les; lesa so uvozili za 72 milijonov lir, živine in svinjskega mesa pa za 37 milijonov. V Jugoslavijo so pa šle v prvi vrsti tkanine, sukanec in slično za približno 51 milijonov lir. Na drugem mestu so plutovina in nadomestni avtomobilski deli.

SEME SONČNIC

Goriški pokrajinski Kmetijski konzorcij daje v vednost, da tudi letos pobira seme sončnic za predelavo v olje. Postaje za oddajo so pri podružnicah v Gorici, Ločniku, Krminu, Gradiški, Romansu in Pierisu. Proizvajalci semen prejmejo za vsak stot po 19,80 litra olja ali pa po 5500 lir kot predujem.

SOLSKO LETO 1961/62

Novo šolsko leto se prične v ponedeljek, 2. oktobra. Dijaki nižje srednje šole (gimnazije) in strokovne šole naj se ta dan zberejo ob 9.30 na šolskem dvorišču, od koder pojdejo v spremstvu gg. profesorjev v kapucinsko cerkev, kjer bo ob 10. uri sv. maša.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Srečanje s kiparjem Jožetom Pohlenom

Te dni se mudi v Trstu koprski kipar Jože Pohlen, ki je tržaškimi kritikom in ljubiteljem umetnosti že znan po manjši osebni razstavi svojih risb, ki jo je priredil v baru »Moncenisio«. Izkoristili smo priložnost in naprosili umetnika za razgovor o stvarih, ki gotovo zanimajo naše bralce. Mladi kipar nam je rad ustregel, da nam je na našo željo povedal nekaj o svojem delu, tisto, kar nam je skušal v svoji skromnosti zatajiti, pa nam je razodela njegova simpatična plavalasa ženka. Tako smo med drugim zvedeli, da bo imel v kratkem osebno razstavo v Benetkah in da se prav zato mudi v Trstu, da bi lažje opravil vse formalnosti s carino in italijanskimi oblastmi za varstvo kulturnih spomenikov, ki so postale skrajno previdne, odkar se je dogodila znana nezgoda z dragoceno staro sliko, ki je prav iz Trsta odromala v Ameriko, z vsemi potrebnimi pečati.

Kdaj bo odprta vaša razstava v Benetkah?

Za točen datum razstave bom zvedel šele te dni. Zaradi carinskih formalnosti se je nekoliko zavlekel. Vsekakor pa bo odprta razstava prihodnji mesec.

V kateri galeriji?

V galeriji »Il Traghetto«.

Alli bi nam lahko povedali, kako je prišlo do tega, da boste razstavljali v Benetkah, kar je za vas kot mladega slovenskega umetnika zelo lepo priznanje, saj so Benetke eno izmed središč evropske umetnosti.

Pred tremi leti se je mudil lastnik galerije »Il Traghetto« v Kopru, prav takrat, ko sem imel osebno razstavo. Oglel si jo je in mi čez čas sporočil po nekem slikarju, naj mu pošljem na ogled fotografije svojih stvaritev. Bil je zelo zadovoljen z njimi in me je povabil, da bi priredil samostojno razstavo v njegovi galeriji.

Kaj vse boste razstavljali?

Majhne plastike iz terakote in risbe.

Alli vam je prav terakota posebno pri srcu?

Res mi je pri srcu, zato ker je terakota bogat material in dobro izraža ambient, intimno in domače.

Tako topla in prijetna je — je pristavila žena; videti je, da od blizu in z ljubeznijo spremlja delo svojega moža.

Terakota pa ima tudi to prednost, da je poceni — je pristavil umetnik. Marmor je drag in poleg tega se ga ne da s tako lahkoto oblikovati.

Skoda le, da ne odlijete svojih kipev v bronu — smo pripomnili.

Kipar se je nasmehnil. »Je predrago,« je rekel. »Odlitje takšnega kipa — pokazal nam je enega — bi stalo okrog 15.000 dinarjev.

Kakšne načrte imate za bodočnost?

Odločil sem se, da bom odslej skušal živeti samo od svojega umetniškega dela. To je tvegan korak, a je bil potreben, ker me je učiteljska služba preveč vezala in mi jemala vse preveč časa in energij. Razstava v Benetkah mi bo morda odprla pot do kakšnih sredstev. Pomagam si tudi s tem, da opremim knjige. Zdaj sem dobil štipendijo, s katero bom izpopolnil svoj študij v Italiji pri italijanskih mojstrih kiparstva, v Benetkah, Florenci in Rimu. Z naprej pa bomo še videli, kako bo.

Kaj menite o današnji slovenski plastiki?

Predvsem moram reči, da je napravila pravi pot naprej, odkar se je rešila kalupa po drugi svetovni vojni. Slovenski kiparji so dosegli že velike uspehe, kar so zabeležili tudi v mednarodnem merilu. Kar pa zadeva bodočnost, bo odvisen nadaljnji uspeh in napredek slovenskega kiparstva tudi od sredstev, s katerimi ga bo oskrbela družba. Če bo nudila družba umetnikom potrebna sredstva in svoboda, se bo kiparstvo krepilo in bomo dosegli odlične uspehe. O tem sem trdno prepričan.

Potem nam je žena razkazala debel sveženj njegovih risb, ki razodevajo, da je Jože Pohlen tudi odličen grafik, čeprav se tudi v risbah pozna, da je po svoji umetniški naravi predvsem kipar. Pred nami so se vrstile risbe ženskih aktov, plastične in ljubke, vendar brez sladokusnosti, portreti, čudovite risbe bikov kot skoncentrirana, eksplozivna sila, pa spet skoro idilični motivi kot »Sveta družina«. Videti je, da ga zanima zlasti človeška figura.

Izražam pač moč v bikih, ker je v današnjih moških ne najdem — pojasni umetnik.

V kakšno smer bo šla kiparska umetnost? — smo ga še vprašali.

Kakršna bo družba, taka bo tudi umetnost. Smeri in struje se bodo izkristalizirale, ko bodo pogoji za to dozoreli. Ko se bo jasneje odrazil obraz družbe, se bo jasneje pokazal tudi obraz umetnosti. Družba in umetnost sta v tesni medsebojni zvezi in vplivata druga na drugo. Zato lahko rečem, da vsa umetnost, ki ne zrcali tega sveta, ni živa umetnost.

~~~~~

Podelili so nagrade Marzotto

V zgodovinski palači Madama v Torinu so podelili v soboto zvečer kulturne nagrade Marzotto za leto 1961.

Glavno nagrado za literaturo so prisodili Gianni Manzini za roman »Un'altra cosa«, nagrado za založništvo pa založniku Arnoldu Mondadoriju, ki je objavil roman Manzinijeve. Poleg tega so podelili še dve drugi literarni nagradi, ki sta jih dobila Nicola Lisi za knjigo novel z naslovom »I racconti« in Fausta Cialente za roman »Ballata levantina« (Levantska balada).

Diplomatsko nagrado za literaturo je prejela dr. Giovanna Franci z univerze v Bologni za diplomatsko nalogo »Lirična poezija Thomasa Hardyja«.

Glavno nagrado za zgodovino Risorgimenta je dobil Luigi Salvatorelli za delo »Spiriti e figure d'Il Risorgimento« (Dužovi in liki Risorgimenta). Nagrada pa je bila tudi založba Le Monnier, ki je izdala Salvatorellijevo knjigo. Ker je leto jubilejno leto — to je stoletnica Risorgimenta oziroma združitve Italije, so podelili še več drugih nagrad za študije o zgodovini Risorgimenta. Med nagrajnimi študijami je tudi nekaj takih, ki prikazujejo odnos

In kam boste vi krenili v svoji umetnosti?

Na to jaz nikoli ne mislim in se mi ne zdi niti malo važno. Okolje, v katerem umetnik živi, mu logično, tudi narekuje razvoj. Današnji umetnik mora pač živeti z dobo, katere sin je, in se ne more izražati tako, kakor umetniki pred petdesetimi leti. Po drugi strani pa tudi mislim, da je le slučaj, če nekdo ustvarja tako, da potem ugotove, da je za sto let prehitel svoj čas.

Končno nam je še pripovedoval svojo zanimivo umetniško avanturo o tem, kako je odkril leta 1949 znamenito fresko v domači cerkvi v Hrastovljah, toda o tem v eni prihodnjih števil.

Novo vodstvo Zveze slavistov

V soboto zvečer se je končal v Ljubljani tretji kongres Zveze slavističnih društev v Jugoslaviji. Pred zaključkom kongresa so izvolili novo vodstvo Zveze. Za njenega novega predsednika je bil izvoljen Makedonec prof. Dimitar Mitrev. Dosedanji predsednik je bil Slovenec dr. Bratko Kreft. V novem odboru zastopa slovenske slaviste prof. Mirko Rupel, njegov namestnik pa je Janez Logar. Med sklepnimi resolucijami pozdravljajo odločitev sekretariata za prosveto in kulturo zvezne vlade v Beogradu, s katero je določena ruščina kot eden izmed dveh prioritarnih jezikov v šolah. Naslednji kongres bo čez dve leti.

Arheologija in podvodni šport

Italijanski arheologi bodo nadaljevali raziskavanje potopljenega pristanišča Naksosa, prve grške naselbine na Siciliji, pri čemer jim bodo pomagali športni potapljači. V Taormini so priredili »Festival podvodne arheologije«. Športni potapljači iz raznih dežel so se spuščali po navodilih starinoslovcev v globine, kjer so iskali priče grške kolonizacije. Našli so razbitino grške tovarne ladje, ki se je potopila z okoli 60 tonami marmorja.

V trupu druge potopljene ladje so našli kamne za oltar grškega templja. Med najdragocenejšimi najdbami je škodela iz bazalta, v kateri je med plovo gorel večji ogenj. Razen tega so potapljači dvignili iz globin razno orožje, amfore za vino in olje ter možnarje za mletje žita. Večino najdenih predmetov so prenesli v muzej antičnega Naksosa v Giardiniju. Več ostankov grške kolonije nameravajo še dvigniti.

Naksos so ustanovili pred 2.700 leti. Prva odkopavanja nekdanjega mestnega obzidja so napravili italijanski raziskovalci, ki so dognali, da so tiste zidove postavili okoli leta 735 pred Kristusom. Ze pred nekaj leti so arheologi ugotovili, da ležijo v nekdanjem pristanišču potopljene ladje, amfore in druga znamenja nekdanjih gospodarjev Naksosa.

ZANIMIVO PREDAVANJE

Slovensko planinsko društvo v Trstu priredi 5. oktobra, ob 20.30 v Gregorčičevi dvorani v ul. Gepa 6, zanimivo predavanje prof. Kambiča iz Ljubljane z naslovom: »PO DOLINAH IN GORAH«.

Vabljeni so vsi ljubitelji naših planin.

Jože Pohlen: Solinarka (terakota)

GOSPODARSTVO

Zakaj je važno dobro seme

Odlični pridelki so v veliki meri odvisni od tega, kako kmetovalec zna uporabiti nauke in izsledke različnih ved. Pridelke na primer dvignemo s smotrno uporabo umetnih gnojil, z zaščitnimi sredstvi pa obvarujemo razvoj pridelkov in njih hranjenje v skladiščih. Mehanika nas uči, kako je treba uporabljati traktorje in druge stroje, ki popolnoma spreminjajo sliko kmetijskih opravil in oproščajo človeka težkih del.

Za kmetijstvo pa postaja iz dneva v dan važnejša tudi genetika. Ta veda ima nalogo, da zboljša semena. Pri velikih primerjalnih poskusih, kjer so bili vsi prvi pogoji enaki (dobrota zemlje, doba in način obdelave, gnojenje, setev, zatiranje plevela, mrčesa itd.), a je seme bilo različnih sort in različne kakovosti, so ugotovili pri količini in dobroti pridelkov velikanske razlike. Toda saj ni potrebno, da iščemo primere posebno daleč. Marsikdo je pri nas že sejal ameriško križano ali hibridno koruzo ter primerjal pridelke te koruze z domačimi sortami. Iz

Trgatev v vročini

Ker so mnogi letos začeli trgati celo pred 20. septembrom, so imeli vse dni trgatve prekrasno in celo prevroče, suho vreme. V nekaterih dnevih urah ni bilo niti mogoče trgati zaradi prevelike vročine. Koliko sladkorja bi se v teh dneh še stvorilo v grozdju? Kdor je v vinogradu grozdje tudi samo malo zmečkal, je pripeljal domov grozdje, ki je močno dišalo po očetni kislini, saj je imela dovolj toplote za razvoj.

Največje sitnosti pa so nastale pri kipenju moštov. Podnevi je bilo v kleti morda več ur 30 in celo več stopinj Celzija toplote. V kipečem moštu je toplota znašala celo 35 stop. C. Nekateri manj šolani so bili celo veseli, češ letos je dovolj toplo, da mošt lahko pokipi. Kdor pa se na kletarstvo kolikor toliko razume, se je visokih stopinj toplote prestrašil, ker je vedel, da nastopi v takih razmerah tako imenovano manitno vrenje in vino postane sladkobno grenko, kar je neozdravljiva hiba. Zato so kletarji imeli mnogo dela in skušali onemogočiti ali znižati visoko temperaturo v kipečem moštu. Majhne sode so pokrivali z mokrimi vrečami, iz velikih pa so črpali mošt zopet v plavnike in narobe, samo da so mošt ohladili; mnogi so bili tudi tako iznajdljivi, da so nastavili v kleti električno pihalko. Ponoči so imeli kleti odprte, saj se toplota zraku ni znižala pod 16° C. Najbolje so se odrezali tisti, ki so trgali zjutraj največ do 9. ure, ko se grozdje še ni ogrelo, ali pa pod noč.

Bati se je, da bo letos mnogo vina s cikom, zlasti zato, ker je bilo grozdje srazmerno zdravo in so mnogi mislili, da v takih letih ni potrebno žveplati mošta.

Kdor ni mošta žveplal, naj kmalu po končanem tistem kipenju, ko se bo mlado vino že začelo bistrirati, doda na vsak hl vina po 10 gramov kalijevega metabisulfita ali po 2 kocki enososine, da se tako onemogoči kvarno delovanje glivic, ki povzročajo očetno ali kisovo kislino.

razlik v pridelkih spoznamo vrednost semena.

S tem da je genetika vzgojila križane koruze, je napravila komaj prve korake in mora samo glede koruze rešiti še stotine vprašanj, kot so visokost in širina slame, število in velikost storžev, debelost, oblika, barva in vsebina zrnja ter odstotki snovi, ki zrnje sestavljajo itd. Nato je treba najti sorto, ki bo dala največ pridelka, a porabila najmanj gnojil; sorte, ki bodo same po sebi nedostopne za koruznega črva in druge škodljivce ter bolezni itd.

Genetika ne bo nikdar mogla reči, da je odkrila ali vzgojila najboljšo sorto koruze in da je zato njeno delo dokončano. Tu je tako kot v zdravilstvu, kjer je potrebno najti zdravila, ki bodo ozdravila vsako bolezen v najkrajšem času, ne da bi imela kvarni vpliv na ostale dele telesa in na duševnost. Preden pa bodo odkrili taka zdravila, bodo pretekla stoletja in tisočletja. Zdravilstvo in tudi genetika sta v stalnem razvoju, stalno napredujeta in končni cilj še ni niti postavljen.

Genetika je v kratkem času dobila čudovita semena, a le za pridelovanje koruze, pšenice in riža. Uspehi glede drugih semen so tudi pomembni, a niso tako važni kot pri zgornjih treh hranilih. Zato ima ta veda pred seboj še veliko nerešenih vprašanj, ki se tičejo rastlin. Če vprašate danes po najboljši sorti pšenice, koruze, krompirja, graha, detelje ali trave, ne morete dobiti odgovora, ki bi bil vedno pravilen za različne razmere in prilike. Genetika gre svojo pot.

Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti, da

kemija, mehanika in genetika lahko marsikaj koristnega povedo v kmetijstvu, a da vlada v tej gospodarski stroki še nekdo DRUG, katerega ni mogoče vplesati v naše načrtovanje, planiranje.

BOŠ SEJAL OZIMNO PŠENICO?

Lansko slabo vreme ni dovolilo, da bi redno dokončali setev ozimne pšenice. To se je zgodilo pri nas v mnogo večjem merilu kot v ostali Italiji, in sicer zato, ker naši ljudje zelo pozno sejejo pšenico (nekateri celo v začetku decembra). Zato imajo pri nas tudi temu primerne hektarske donose, ki predstavljajo večkrat komaj polovico tega, kar bi lahko pridelali.

V naših krajih bi morali sejati pšenico v drugi polovici oktobra, najpozneje pa v prvi polovici novembra. Na vsak način je dovolj — a ne preveč — časa, da se na setev pripravimo. To pomeni, da moramo določiti parcelo, kjer bomo pšenico sejali, da si zagotovimo orača — traktor in sejalno, da si oskrbimo potrebni hlevski gnoj in dopolnilna umetna gnojila ter primerno seme. Zelo koristno je, če je zemljišče pripravljeno že kakšen teden pred setvijo in da ne sejemo takoj za p'ugom. To je posebno važno zaradi umetnih gnojil, ki se morajo v zemlji nekoliko spremeniti, preden pridejo v dotik s semenom: svež apneni dušik ali cianamid bi zamoril pšenično kal, če bi oba skupaj istočasno prišla v zemljo.

SI SEJAL »LANDSBERGER«?

Saj veš, da je to krmna mešanica iz italijanske ljuljke, graborice in detelje inkarnatke, ker smo o tem pisali pred nekaj tedni. Sedaj sta še zadnja dva tedna, da se to izplača sejati, pozneje bo prepozno. »Landsberger« je priporočljiv, ker nudi konec aprila prvo in v prvih dneh junija drugo košnjo zelo tečne in na beljakovinah zelo bogate krme, ki uspeva povsod.

ŽENA IN DOM

Debelost škoduje zdravju - 4

KALORIČNA VREDNOST RAZNIH JEDI

Da se boste znali pravilno ravnanje v shujševalni kuri, navajamo nekaj jedil s približno kalorično vrednostjo (normalna porcija):

JUHE IN TESTENINE

Mesna juha 90, consommé (čista juha) 35, fižolova juha 200, makaroni 200, riž 200.

MESNA JEDILA

Kuhana govedina 200, pečena govedina 250, pržena jetra 200, rost-beef 310, teletina 170, jagnje 250, piščanc 180, kuhan pršut (brez maščobe) 290, surov pršut (brez maščobe) 170, gulaš 100.

RIBE

Bele ribe 120, skuše ali rečne ribe 160, ribe v skatlah 165.

PRIKUHE IN ZELENJAVA

Mešana solata 100, špinača 50, zelena solata 15, fižol 110, beluši 20, paradižniki 20, kuhana zelenjava 30, suhe gobe 210, korenje 50, kuhan krompir 200, pečen krompir 300, grašek 130, eno kuhano jajce 75.

SIR

Emmenthal 400, Gorgonzola 400, Stracchino 400, Parmigiano 350, formaggini 150.

SADJE

Mešan kompot 100, mešana sadna solata 120, 1 srednje jabolko 75, 1 banana 120, 1 grozd grozdja 80, 1 pomaranča, breskev 50, 1 hruška, jagode 50, črešnje, smokve, slive 70, orehi 150, lešniki 200.

SLASCICE

En kos torte, slaščice 250, 1 krof 200, jabolčni zavitek 350, sladoled 175, 1 karamela (sadna) 20, 1 čokoladni bombon 80.

KRUH IN RAZNO

En košček kruha 65, piškoti 20, sladki kruh 100, marmelada 70, 1 žlička medu 65, 100 g masla 800, 1 kocka sladkorja 35, yoghurt 90, 1 žlica olja 100.

RAZNE PIJACE

Vino (1 kozarec) 75, sladko vino (1 koz.) 125, malo svetlo pivo 120, malo temno pivo 180, kozarec sadnega soka 150, 1 limonada 140, 1 coca-cola 120, 1 čašica cognaca, ruma 75, 1 whisky 200, 1 cocktail 175, 1 vel. kozarec mleka 170, 1 čaša kakaa 200, 1 kava s sladkorjem 35, 1 čaj s sladkorjem 50.

Iz tega pregleda je razvidno, da je treba jesti samo jedi z majhno kalorično vrednostjo, če hočemo shujšati. Normalno razvit moški, ki dela v uradu, potrebuje približno 2500 kalorij dnevno. Izračunajmo, koliko kalorij bo pojedel pri kosilu, ki obsega predjed (malo kuhanega pršuta in košček kruha), krožnik makaronov, pečeno govedino s pečenim krompirjem ter malo mešane solate. Pojedel bo pri tem še 2 koščka kruha in izpil 2 mali pivci. Pred kavo bo olupil še banano ter vzel 1 košček slaščice. Ta moški je za kosilo zaužil nič manj kot 2100 kalorij. Kje pa so zajtrk, večerja in razne priložnostne pijače? Ni čuda potem, če se tak moški pritožuje, da je preveč debel. Če bi ta uradnik za kosilo pojedel 1 čisto juho, malo teletine, malo kuhane zelenjave, 1 košček kruha, 1 pomarančo in izpil 2 kozarca vina, bi pri tem zaužil samo 500 kalorij.

KONEC

R. B. Ne cveteja več zame...

4

Neva je vzpodbodla konja. Tedaj se je ozrl tudi Davo in je opazil, kako je dekletu nervozno. V drncu je šlo gladko. Zdajci se je žival vzpela tik pred jarkom. Moj Bog, ni se držala navodila, da bi v poševni smeri jahala proti zapreki. Konj ni vzel zaleta — hop, Neva je zletela z glavo naprej v vodo. Žival je brez povodcev zdirjala nazaj.

Nevina si ni naredila nič hudega. Po obrazu je bila bleda kot stena, a je hitro vstala in tudi sama hodila. Zdravnik je potrdil, da je vse v redu. K dekletu je pritekel oče, pa tudi stric Jerko z ženo.

»Friderik,« je rekel z razjarjenim glasom, »daj se obvladati. Vse je samo tvoja krivda. Siliš jo v stvari, ko veš, da jih ne bo zmogla.«

Friderik je prebodel prijatelja z zaničljivim pogledom: »Meniš, da bom to sramoto kar mirno prenesel?« Obrnil mu je hrbet in odšel v oblačilnico, kjer ga je pričakovala Nevina vsa v strahu. Stric Jerko je z ženo zapustil dirkaško trato. Zato tudi nista slišala pridušenega dekletovega vzkrička. Tudi nista nikoli videla maroge, ki se je pod tenko in na vitko telo prilepljeno bluzo kot rdeča kača vila po ramenih in prsih.

»Ta udarec je manjkal konju, pa bi preskočil vodni jarek!« To so bile vse besede, katere je spregovoril oče skrušenji hčerki.

Končno pa je bila Nevina še vesela, ker je vedela, da se oče ne bo več zanimal za njo, vsaj danes ne. Odpeljala se je domov. Izognila se je tudi dolgočasnemu plesu, ko je le ta in oni iz vljudnosti zaprosil za valček. Zlezla je v svojo posteljico — zdaj bo spala, spala, čeprav jo bole vse kosti. »Tudi z lepim izletom v družbi strica Jerka in

tete Jasne ne bo zdaj nič,« je še pomislila, a je že med mislijo trdno zaspala.

—0—

»Kje je Nevina?« si je drznila vprašati Jasna zvečer na plesu mrkega Friderika. Skomignil je z rameni. »Kaj jaz vem. Prav nič me ne briga. Vsako urico mi pokvari. Morda je šla domov spat.«

»Friderik, nemogoče je, kako ravnaš z Nevo,« je teta ogorčeno ugovarjala. »Saj niti ne pogledaš, kako ji je.«

»Niti ni potreba; bo vsaj spoznala, kaj pomeni, če se nihče ne briga zanjo.«

»Menim, da se tega prav dobro zaveda že več let,« je pikro odvrnila Jasna in odšla v plesno dvorano. »Jerko, pojdiva domov, tu ne vzdržim več,« je poprosila moža.

»Prav rad, dragica, toda ali bi ne bilo prav, če pogledava, kako je z Nevino?«

»Kar pusti! Friderika bi še bolj razjarila. Škoda, da ne bo moglo dekletu z nama na počitnice.«

»Res škoda. S tem ne bo nič. Poznam predobro Friderika.«

Naslednje jutro je pa Jerko kar obstrmel, ko je sosed potrkal pri njih in vprašal: »Ali res ne bosta vzela moje hčere s seboj?«

»Prav rada bi jo, toda včeraj si bil tako divji proti njej, da si nisva upala niti ziniti.«

»Zaradi mene lahko gre z vama. Še vesel bom, če mi ni pred očmi; prav sedaj.« Jerko se še ni nehal čuditi, ko je sosed nadaljeval: »Ni še zadnja beseda, toda, prosim te, molči. Ne bi rad videl Neve v hiši, ker — se nameravam poročiti.«

»Kaj? Poročil se boš?«

»Da. Morda bom imel še dediča. Ne gre

mi v račune, da bi ostala prav ta neboljena hčerka moj edini dedič. Zato tudi nisem prodal ženinega posestva, ampak sem ga dal samo v najem. Če hoče gospod Rešnik kupiti posestvo, mora vzeti tudi mojo hčer, sicer ne bo nikogar dobila za moža. Nočem pa tudi, da bi odnesla svoj delež kot doto v nunski samostan.«

»Zdaj pa res ne najdem besed,« je rekel terko. »Kako si prišel na ženitev?«

»Saj sem že povedal, dediča bi rad imel. Nevina mi je postala že tako neznosna, da ne maram več videti niti njenega bojzljivega obraza.«

»Takšnega obraza si sam kriv. Tvojih načrtov seveda ne bom popravljaj. Nevo bomo pa vzeli s seboj. Samo eno vprašanje še, če dovoliš. Boš ti pristal, če bo ta gospod Rešnik, ki mi ni prav nič simpatičen, vprašal za Nevino roko?« »V tem slučaju bom seveda pristal. Menda je to jasno?«

»Seveda je, Friderik, toda Neva si lahko po svojem srcu izbira.«

»Ne, dragi Jerko, proti temu bom takoj nastopil; tudi to je jasno.«

»Že, a žal mi je za nesrečno Nevo.«

»Kaj ji pa manjka? Saj ima vse, kar hoče.«

»Vse, kar hoče,« je ponovil Jerko, »manjka ji pa eno... toda ne govoriva o tem. Ker si mi že namignil, da se nameravaš poročiti, ali smem vedeti za ime izvoljene dame?«

»Mlada gospodična iz ugledne hiše, a ne od tu. Jenny Gaber se piše. Ti je ne poznaš.«

»Seveda ne. Neva ve o vsem tem?«

»Ne. Če bo odpotovala z vami, ji bom pisмено javil mojo poroko. Od nje ne potrebujem nobenih nasvetov in tudi nočem, da bi navsezadnje še verjela v pravljice o hudobni mačehi.«

»Saj ni otrok! Podcenjuješ jo! No, pa prav; odpotovala bo z nama, ti ji pa piši o svojem koraku. Vso srečo ti želim in da bi se ti izpolnile vse nade!«

(Dalje)

Ze sam dotik blagoslovljene vode v kropilniku je bil nekaj čudovitega. Ali je mogoče, da je vse to prav tako kot daleč, daleč na Zemlji, kot tiste daljne čase na svetu, ki je bil nekoč njihov? Nehote se je vedno ozrl, če ne stoji za njim Eva. Kolikokrat ji je ob obisku takih kapel ponudil z blagoslovljeno vodo omočene prste, da se jih je dotaknila, ali ona njemu. V tistih kretnjah je bilo nekaj, česar ni mogel pozabiti in kar ga je navdajalo z nežnostjo in hrepenenjem. Ko bi mogel imeti vsak upanje, da se bo čisti še kdaj ponovilo. Tako pa ni preostalo drugega kakor upanje na ponovno srečanje po smrti. Toda upanje mu ni zadovalo. Hotel je imeti gotovost. Bil je vaje znanstvenega mišljenja in hotel je znanstveno natančno gotovost tudi v tem pogledu, v pogledu večnega življenja, tistega po smrti. Nekoliko se je sramoval te svoje notranje potrebe po taki gotovosti, zato je odlašal razgovor s patrom Robertom, dokler ga ni ta nekoč sam spomnil na njun razgovor.

Le kipi in svete podobe na stenah so bili tu vsekakor bolj umetniško izdelani kakor v tistih improviziranih kapelah. Izdelali so jih najslavnejši umetniki, čeprav niso vedeli, za kaj so namenjeni. Menili so, da jih pripravljajo za »večni muzej« sodobne umetnosti in potrudili so se, da so v te umetnine res vložili »duh sodobnosti in svoje kar najbolj iskrene umetniške težnje«, kot je bilo rečeno v razpisu.

Peter Krushnik je opazoval te kipe in nehote mu je prišlo na misel, kako tesno je njihova usoda povezana z usodo ljudi na vesoljski ladji. Če se bodo vrnil ljudje, se bodo vrnil tudi kipi. Če pa ne, bodo končali skupaj v kaki kozmični katastrofi. Umetnost že dolgo deli usodo ljudi, svobodna je pri svobodnih ljudeh in zašušnjena pri sužnjih. Umrla bo, ko bodo umrli zadnji ljudje. Ali bomo mi tisti, je razmišljal. Ali pa bomo vrgli seme novega člo-

Povzatek iz vesolja

E. Z.

28.

veštva in z njim nove umetnosti?

Z Zemlje so še nekaj časa lahko ujeli tu pa tam radijske znake, s katerimi so se ljudje obračali na morebitne prebivalce drugih svetov v vesolju. Toda ta obvestila so bila konvencionalna, iz njih ni bilo mogoče dobiti nikake prave predstave, kaj se dogaja na zemlji, razen da se je Enotni svet konsolidiral in da tam vladata sreča in mir ob neprestanem tehničnem napredku. Toda potem, ko je dosegla »Liberty« hitrost svetlobe, so se radijski signali za njeno posadko popolnoma zmedli. Postali so zgoščen tok, iz katerega ni bilo mogoče ničesar več razbrati, le še oster, rezek, valovit ton kakor neenakomerno brnenje kakega električnega stroja. Zdaj so lahko samo še ugibali, kaj se dogaja na Zemlji. Ladijska radiotelevizija in časnik sta skušala ohraniti v ljudeh na »Liberty« občutek stika z Zemljo in s človeštvom na njej, kar je bila ravno Krushnikova naloga. Znanstveniki so se trudili, da bi iz tistega rezko zvonečega roka radijskih znakov izluščili kakšno ugotovitev glede na napredek tehnike na Zemlji, toda njihove analize so bile samo tehnične. Govorile so o tem, da je tehnično znanje na Zemlji nedvomno še vedno v napredovanju. Toda čemu služi vesolje in kdo gospodari s tehniko, o tem niso vedele povedati ničesar. Le iz dejstva, da se tisti radijski tok nikoli ni pretrgal, se je dalo sklepati, da na Zemlji še ni prišlo do takih katastrof, ki bi bile mogle zмести nepretrgano radijsko tipanje v vesolje.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Prvi letošnji nastopi tržaških slovenskih športnikov

Sedanja in bodoča dejavnost ŠZ Bor

Po poletnem zasluženem odmoru je tudi za slovenske športnike na Tržaškem, oziroma za slovensko športno združenje BOR potrkala na duri nova tekmovalna sezona. To združenje pa je prav v poletnem času okrepilo svoje vrste in jih celo pomladilo, tako da lahko s precejšnjim zaupanjem gledamo v njegovo bodočnost. »Bor« ima zdaj že precej vaditeljev, in sicer 2 za namizni tenis, 2 za odbojko in po enega za atletiko in telovadbo. Društvo je s tem vsaj trenutno zadostilo najnujnejšim potrebam po vaditeljskem kadru. Združenje pa mora še premagati vsakoletne težave, in sicer pomanjkanje denarnih sredstev. Zato »Bor« vabi vso slovensko javnost, naj njegovo delovanje podpre. Združenje potrebuje tudi moralne podpore, ki se mu lahko najbolj nudi s tem, da njegovim nastopom prisostvuje čimveč gledalcev.

»Bor« bo letos gotovo razvil največjo dejavnost v namiznem tenisu in odbojki. V namiznem tenisu so predstavniki slovenskega društva že dosegli precejšnje uspehe in zato bo »Bor« letos posvečal posebno pažnjo mlajšim silam. Veliko priznanje za »Bor« je tudi, da je italijanska namiznoteniška zveza povabila na skupne vaje najboljših igralcev države v Chiavari tudi enega njegovega člana, in sicer Borisa Miliča.

»Borova« dekleta so se že lani uveljavila med tržaškimi odbojkaricami, letos pa jim bodo sledili fantje. »Bor« bo letos nastopil tudi v lahki atletiki.

Na prvih letošnjih namiznoteniških turnirjih so se igralci »Bora« slabo uvrstili. Čeprav je bila konkurenca zelo močna, so igralci »Bora« nastopili nezadostno pripravljeno in zato doživeli grenke poraze. V tekmovalju, ki je veljalo za tretjo kategorijo, se je Tomsič moral zadovoljiti s četrtnim mestom. Zmagal je Crechici (2. Martinolli in 3. Runco). V turnirju višje kategorije pa sta Tomsič in Košuta izgubila srečanje z Morettijem in Contijem, in sicer v četrtfinalu. Zmagal je Floramo, pred Brunijem, Contijem in Morettijem. V tretjem turnirju, ki je bil prejšnji teden, so nastopili mladinci. Najbolje

so se izkazali predstavniki študentovskega krožka CGS, ki silijo vedno bolj v ospredje. V prvi osmorici je kar šest igralcev tega društva. Prvo mesto je osvojil Sergio Gemit pred Borisom Košuto (SZ Bor). Na četrtem mladinskem turnirju je zmagal Crechici (3. A. Košuta).

Italijanska namiznoteniška zveza je razporedila svoje igralce v tri skupine. V prvi, ki je sestavljena iz devetih igralcev (najboljši italijanski igralec je član ekipe »Ruta Camogli« Luciano Winderling, 2. Molinar, 3. Trevisiol), ni nobenega Tržačana. Najboljši Tržačani so v drugi kategoriji (razdeljeni na štiri skupine). Bruni, Comelli ter Floramo so v tretji skupini, Conti in Moretti v četrti. Ostali tržaški igralci, med njimi vsi člani športnega združenja »Bor«, so v tretji kategoriji, razdeljeni na pet skupin. V prvi skupini je Crechici, v drugi pa »Borovi« igralci Edi Košuta, Karel Tomsič, Robert Merlak in Lucijan Kovačič. V tretji skupini so: Boris Milič, Klavdij Grbec, Jurij Kufersin in Marij Ukmar, v četrti Emil Cibic, Aleksej Košuta, Darij Krevatin, Ferucij Jurkič, Igor Lasič, Flavij Posega, Albin Ščuka in Franko Vitez. Ostali so v zadnji skupini.

V nedeljo smo imeli lepo priliko, da smo lahko prisostvovali zanimivim tekmam v odbojki med ekipo Ljubljana, italijanskim prvakom Casa della Lampada in ekipo »Bor«. Ljubljancem so kmalu pokazale svojo premoč in tako najprej porazile Casa della Lampada z izidom 2:0 (15:8, 15:6), nato ekipo »Bor«, vedno z 2:0 (15:8, 15:11). Casa della Lampada pa je premagala moštvo »Bora« z 2:0 (15:3, 15:8). »Borove« igralke so v prvem nastopu nekoliko razočarale in to posebno proti italijanskim prvakinjam. Nastopile so v naslednji postavi: Mijot, Zavadlal, Pavletič, Orel, Hmeljak, Batista, Regent in Sirca.

Hkrati z ženskim turnirjem je bila na stadionu »Prvi maj« še povratna tekma za pokal Julijske krajine med moško ekipo »Bora« in moštvom tržaških gasilcev. Srečanje je bilo zelo zanimivo in borbeno, ker so naši fantje zaigrali res odlično in srečanje izgubili le s tesnim izidom 1:2 (13:15, 15:13 in 13:15). Prvo tekmo so člani »Bora« izgubili z izidom 0:2 (8:15, 10:15). Na tem turnirju nastopajo še naslednje ekipe: VIS A in B, Cacciatore, CRDA, Libertas, AGI in goriški gasilci. Za »Bor« so nastopili naslednji igralci: Sušteršič, Zupin, Mijot, Veljak V., Veljak S., Skrinjar, Vitez in Drašič.

Sedaj se bliža »Športni teden«. Kot v preteklosti bo tudi letos to pomembno tekmovalje združilo vse slovenske športnike na našem ozemlju. Ker na njem nastopa po več sto tekmovalcev, bo to tradicionalno tekmovalje letos trajalo kar osem dni. Slovenski športniki so se začeli pripravljati in zato prireditelji mislijo, da bo letošnje tekmovalje največje, najkvalitetnejše in najboljše od vseh dosedanjih.

dt

ŠPORT PO SVETU

• Prejšnji teden so v Parizu bila srečanja za svetovno prvenstvo poklicnih tenistov. Zmagal je Avstralec Rosewall, ki je v finalu porazil Američana Gonzalesa (2:6, 6:4, 6:3 in 8:6).

• V Montevideu so odigrali finančno nogometno srečanje med prvaki Evrope (portugalska Benfica) in Amerike (urugvajski Penarol). Tekma se je končala z zmago (2:1) igralcev Južne Amerike.

• V Budimpešti so bila na sporedu strelska tekmovalja za evropsko prvenstvo za ženske in za mladince. V vseh disciplinah so se na prvo mesto uvrstili predstavniki Sovjetske zveze.

• Brazilski plavalec Manuel Dos Santos je pred dnevi preplaval razdaljo 100 m v času 53"6, kar je novi svetovni višek. Prejšnji najboljši čas je imel Američan Clark (54"4). Dos Santos je letos že dvakrat premagal Clarka, in sicer s časom 55"3 in 55"0.

• Nizozemec Stolker je zmagal v dirki po Pikardiji, Franco Duez pa v dirki po Kataloniji.

• Na Dunaju so bile tekme za svetovno prvenstvo v dviganju uteži. Največ zmag so dosegli predstavniki Sovjetske zveze, in sicer kar štiri: Stogov (petelinja — 345 kg), Kurnov (srednja — 435 kg), Plukefelder (srednjetežka — 450 kg) in Vlassov (težka — 525 kg). Odlikovali so se tudi Poljaki, ki so zmagali kar v dveh kategorijah: Baszanovski (lahka — 402,5 kg) in Palinski (lahka-težka 475 kg). V peresni kategoriji je zmagal Američan Berger (367,5 kg). Končna lestvica je naslednja: 1. SZ 27 (4-2-1), 2. Poljska 11 (2-0-1), 3. ZDA (5-1-1) in Madžarska (0-3-0) 9, 5. Italija (0-1-0) in Anglija (0-1-0) 3, 7. Francija, Japonska in Finska 1 (vse 0-0-1).

Svetovno prvenstvo v motociklizmu

Motociklisti vsega sveta so pred dnevi nastopili v deseti dirki, veljavni za svetovno prvenstvo, ki je bila na Švedskem. Prej so nastopili v obeh Nemčijah, Španiji, Franciji, Angliji, Irski, Nizozemski, Belgiji in Italiji. Po 10. dirki se v kategoriji 125 kcm za prvo mesto borita Degner (MZ) in Phillis (Honda), ki imata 42 oziroma 40 točk in ki sta oba osvohila po tri zmage. Dvakrat je zmagal Taveri (Honda), ki se nahaja na tretjem mestu (30). Enkrat sta zmagala Hailwood in Takahashi. V kategoriji 250 kcm pa je častni naslov svetovnega prvaka osvojil Hailwood (Honda), ki vodi s 44 točkami in ki je bil štirikrat prvi. Sledijo Redman (36), Phillis (33) in Takahashi (24), vsi na motorju Honda. Po eno zmago sta dosegla tudi Mac Intyre in Hocking. V kategoriji 350 kcm pa se odvija ostra borba med Hockingom (MV Privat) in Stastnyjem (Jawa). Rodežan ima 6 točk naskoka pred Čehom. Hocking je zmagal v štirih dirkah, Stastny pa v dveh. Enkrat je bil prvi Read. V najvišji kategoriji (500 kcm) pa je svetovno prvenstvo že osvojil Rodežan Hocking, ki je zmagal kar v sedmih dirkah. Drugi na lestvici je Hailwood, ki je dvakrat bil prvi.

V tekmovalju tovarn je japonska znamka Honda osvojila kar dva svetovna naslova, in sicer v kategorijah 125 in 250 kcm. Častno so se izkazale naslednje tovarne: MZ (125 kcm) in MV (250 kcm). V kategorijah 350 kcm in 500 kcm pa se je na prvo mesto uvrstila znamka MV Privat. Oster odpor sta nudili češka Jawa (350 kcm) in Angleški Norton (500 kcm).

Lahkoatletski dvoboji

Prejšnji teden sta se spoprijeli moški in ženski reprezentanci Sovjetske zveze in Velike Britanije. Tekmovalje je bilo zelo zanimivo in končno zmago so dosegli predstavniki SZ tako med moškimi (122-102) kot med ženskami (75-43). Pressova je postavila v tej tekmi svetovni višek v metu diska (58,98 m). Atleti Velike Britanije so zgubili tudi srečanje proti Franciji (99-113), atletinje pa so izbojevale zmago (73-33).

Sredi septembra so bile v Beogradu 20. balkanske igre s sodelovanjem okoli 400 atletov in atletinj iz Jugoslavije, Grčije, Romunije, Bolgarije in Turčije. Pred drugo svetovno vojno so vedno zmagali predstavniki Grčije, in sicer od leta 1929, ko so prvič tekmovali, do leta 1939; od leta 1953 pa do leta 1957 so bili prvi jugoslovani, ki so svojo premoč potrdili tudi lani. Enkrat pa so zmagali Bolgari (1958) in enkrat Romuni (1959). Letošnji favoriti — Jugoslovani — so ponovno potrdili svojo moč in porušili so tudi precej balkanskih in jugoslovanskih viškov. Ostro so se upirali Romuni. Od leta 1957 pa so nastopile tudi atletinje. Na vseh igrah so se na prvo mesto uvrstile romunske tekmovalke.

• Splitski »Mornar« je osvojil državno prvenstvo v vaterpolu.

• Pomlajena telovadna reprezentanca Japonske je v Dortmundu premagala izbrano vrsto Zah. Nemčije z izidom 227,95 : 225,40.

Številna državna prvenstva v Italiji

V nedeljo so bile v Italiji številne tekme za državna prvenstva. V Torinu so tekmovali atleti. Pomembnih izidov ni bilo, ker je bila večina tekmovalcev izčrpana od poletnih nastopov. Odlikovali so se Berruti (na sliki), zmagovalec 100 m (10"4) in 200 (20"9), mladince Ottolina (100 m) in Piras (skok v daljino — 7,37), Frascini (400 m — 47"0) in Lievore (kopje — 75,48 metrov).

Kolesarji so tekmovali za naslov državnega prvaka. Med poklicnimi dirkači je povsem nepričakovano zmagal mladi in nepoznani Arturo Sabbadin. Drugi je bil Pambianco. Glavna favorita dirke sta

bila Defilippis in Nencini. Med nepoklicnimi kolesarji pa se je na prvo mesto uvrstil Tonoli (35 točk) pred Ceppijem in De Rossom (oba 30 točk).

V Sanremu so bile dirke za državno prvenstvo motociklistov. Novi državni prvaki so: Villa (125 kcm), Provini (250 kcm) in Brambilla (500 kcm).

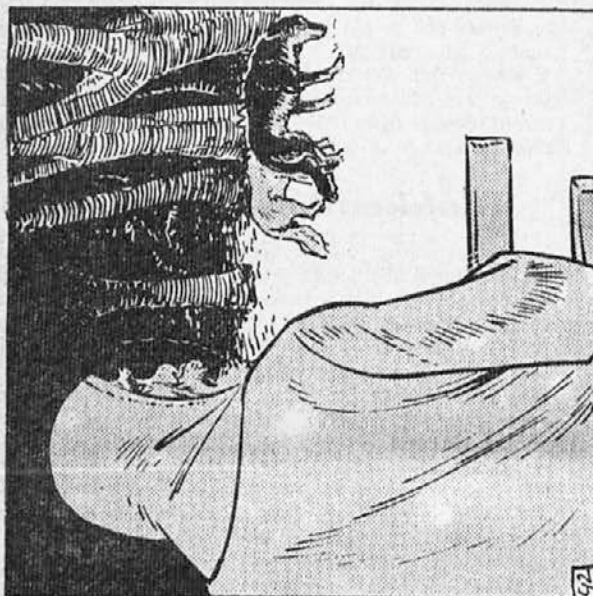
V Milanu so nastopili tenisti. Zelo zanimivo in borbeno je bilo finalno srečanje med Gardinijem in Pietrangelijem. Zmagal je prvi v petih setih (6:3, 2:6, 5:7, 9:7 in 6:2). V tekmi moških dvojic pa sta se na prvo mesto uvrstila Jacobini - Pirro.

Končala so se tudi srečanja za državno prvenstvo v base-ballu. Zmagala je ekipa Europhon, ki ni bila niti enkrat poražena. Drugi je bil Pirelli.

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša
Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

91. Boj se je končal. Volkovi so pobegnili, psi so bili mrtvi in stari mož je ležal na tleh. Kazan, ki je bil še pred dobro uro prepričan, da spada k volkovom, ki poslušajo njegov glas, je sedaj vedel, da je izobčenec in da se njegovemu klicu nihče od njih ne bo več odzval. Samo zvesta Siva je ostala pri njem in lizala njegove strašne rane.

92. Tudi sama je bila ranjena, a ne tako kot Kazan, ki se je komaj premikal. Eno od sprednjih nog je imel strašno razmesarjeno. S Sivino pomočjo je odšepal do gozda. Stari mož se je dvignil, odvlekel se je do sani in z nemim začudenjem opazoval odhajajoči živali. Potem je Pierre Radisson zanetil ogenj in plameni so osvetlili njegov pošten obraz.

93. Jeanne, njegova hčerka, se je dvignila na sanch in za trenutek odložila sveženj z otrokom. Pogrela si je premle dlani, potem pa se je njen mladi, lepi obraz z veliko nežnostjo in ljubeznijo sklonil k otroku. Tesno ga je prižela v naročje in zaskrbjeno opazovala očeta, ki je s počasnimi kretnjami in zatajevano bolečino zbiral suhljad.

PO
POVESTI

J. OLIVERA
CURWOODA

RIŠE:
M. MUSTER

94. Pierre je sedel k svoji hčerki na sani in zasoplo dihal. Potem se je zasmejal in jo objel čez ramena. »Sedaj pa ni veliko manjkalo, draga moja! Se nikoli prej nisva bila tako blizu smrti. Sedaj pa je nevarnost minila. Saj se ne bojiš več, kajne?« S težavo je zamrmral tolažilne besede v sivo brado. Mlada žena se je trepetajoče stisnila k njemu.

95. »Otrok nas je rešil!« je zasepetala. »Tako dobro se vsega spominjam. Sredi boja je planil volk na sani. Sprva sem mislila, da je pes, pa je bil volk. Že je hlasnil po mojem vratu, takrat pa je punčka zajokala. Kot bi ga strela oplazila, je volk obstal in v naslednjem trenutku planil nad volkove. Potem se je boril proti celemu krdu!«

96. »Tudi meni se je zdelo, da je bil pes!« je rekel stari Pierre. »Saj psi večkrat pobegnejo k volkovom. Toda pes ostane pes, pa naj živi kjerkoli. Saj si sama videla; pritekla je na čelu krdeca, eden najmočnejših je bil, prvi je napadel. Potem pa — tak preobrat. Niti trpinčenje in krivice, niti družba volkov ne morejo ubiti pasje zvestobe.«